

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

330.00

Tollbugata 35, 0157 Oslo
Telefon 21 02 34 00
Telefaks 21 02 34 01

Kontingentkonto 8380 08 68621
Bankkonto annet 8380 08 68605

post@forskerforbundet.no
www.forskerforbundet.no

Foretaksnr 971 422 505

2004/04169

- 196

Deres ref:

Vår ref:

Vår dato: 07.01.2005, SL

HØRINGSNOTAT OM NY BARNEHAGELOV

Det vises til høringsnotat om ny barnehagelov oversendt fra Barne- og familiedepartementet.

Vedlagt oversendes høringsuttalelse fra Forskerforbundets forening for lærerutdanning. Foreningen representerer de ansatte i faglige stillinger ved allmennlærer- og førskolelærerutdanningene i Norge.

Forskerforbundet sentralt støtter konklusjonene i uttalelsen fra foreningen og vil spesielt understreke betydningen av krav til faglig og pedagogisk kompetanse for personalet i barnehagene.

Med vennlig hilsen
NORSK FORSKERFORBUND

Kari Kjenndalen
Kari Kjenndalen
Generalsekretær

Sigrid Lem
Sigrid Lem
Ass.generalsekretær

Gjenpart til: Akademikerne
Utdannings- og forskningsdepartementet
FFL

Deres ref.:

Vår ref.: JEW/0104

Stord, 06.01.05

Barne- og Familiedepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Høringsuttalelse: Lovutkast ny barnehagelov

Gjennom Forskerforbundet har Forskerforbundets Forening for Lærerutdanning (FFL) mottatt til høring forslag til ny barnehagelov, og vil komme med forslag til endringer i lovens kapittel I, II og V.

FFL er enig i departementets vurdering av behovet for en oppdatering og forbedring av Lov om barnehager av 5. mai 1995. FFL er også positive til den drøftingen departementet legger opp til. Både synspunkter fra internasjonale studier, forskningsrapporter og synspunkter fra en arbeidsgruppe (heretter kalt kvalitetsgruppen) med mandat til å drøfte og beskrive kjennetegn ved kvalitet i barnehage og vurdere behovet for nye og reviderte virkemidler i lys av endrede rammebetingelser, er innarbeidet i høringsnotatet. Vi mener dette er en styrke i arbeidet med utformingen av lovutkastet. På vesentlige punkter er FFL enig med kvalitetsgruppens innstilling.

Generelt

Våre synspunkter vil være preget av vår oppfatning av barnehagen som en viktig samfunnsinstitusjon. Denne oppfatning krever at myndighetene tar det ansvar som nødvendig for å sikre full behovsdekning og kvalitet i virksomheten i samsvar med barnehagens pedagogiske mandat. Barndommen er en livsfase med egenverdi der lek er barnehagebarnets viktigste virksomhet. Lek betraktes både som et mål i seg selv og et pedagogisk middel for læring. Kvalitetsgruppen anbefaler derfor at barnehagen skal tilby barna et miljø preget av lek, omsorg og gode relasjoner. Dagens syn på barns utvikling legger vekt på betydningen av førskolebarnets **danning** og dannelsesprosessen. Barnets utvikling betraktes her som et livslangt, personlig utviklende prosjekt der barnets danning til medborgerskap skjer i møte med andre barn, voksne, kultur og samfunn og der barnet er aktivt i sin egen subjektskaping. Dannelsesbegrepet er dermed i samsvar med nyere forståelse av det kompetente barnet som aktiv deltaker i et miljø der kompetente voksne tilbyr og deltar i læringsfremmende aktiviteter for utvikling og læring. Her har de voksne både etisk og praktisk ansvar for barnas livsbetingelser der barna, også de aller minste, har rett til deltakelse og innflytelse. Nyere forskning viser at også spedbarnet gjør aktive valg som påvirker deres oppvekstmiljø. Våre betraktninger og kommentarer vil være preget av dette synet på barn og barns utvikling. Vi sier oss enige med kvalitetsgruppens synspunkter på dette.

Lovens kapittel 1: Barnehagens formål og innhold

Departementets vektlegging av omsorgsbegrepet kan føre til at man blir mer opptatt av det barnet ikke kan enn det barnet er kompetent til. Omsorg er selvfølgelig vesentlig, men blir omsorgsbegrepet stående alene kan det føre til at synet på barnet og innholdet i barnehagen ikke tar opp i seg nyere syn på barns egen kompetanse og aktive deltakelse i å skape forutsetninger for sin egen utvikling. Danningsbegrepet har derfor betydning både for hvordan de voksne betrakter barnet og betydning for hvilke innholdskomponenter som vektlegges. En bevissthet om førskolebarnets danning representerer for øvrig noe mer enn omsorg, utvikling, oppdragelse, læring og sosialisering, samtidig som det innbefatter alt dette.

Konklusjon

FFL vil anbefale at dannelsbegrepet tas inn både i lovens § 1. Formål og i lovens § 2. Barnehagens innhold. I beskrivelsen av innholdet anbefaler vi en presisering av at barnehagen skal bistå barna i deres dannelsprosess. Dette er også i samsvar med kvalitetsgruppens anbefalinger.

Vi støtter ellers lovutkastets forslaget til §2. Barnehagens innhold.

Lovens kapittel II: Barns og foreldres medvirkning

FFL ser svært positivt på at barnas og foreldrenes rett til medvirkning lovfestes.

Lovens kapittel V: Personalet

§ 18. Ledelse

Begrepet styrer er godt innarbeidet i norsk barnehagetradisjon og er blitt en del av barnehagens identitet. Vi ser ingen tungtveiende argumenter for å fjerne denne stillingsbetegnelsen. Styrerbegrepet har fått et innhold som er godt kjent og bør ikke erstattes av andre begreper som ikke kan identifiseres og knyttes til barnehagen på samme måten. Vår anbefaling er derfor at styrerbegrepet innarbeides i lovutkastets §18 Ledelse og at styreren skal ha den daglige pedagogiske ledelsen av barnehagen. Det er i forbindelse med styrers arbeidsoppgaver som pedagogisk ledelse det må stilles krav. Det er det pedagogiske arbeidsområdet som må karakteriseres som det viktigste i styrerens oppgaver. Tekniske og forvaltningsmessige oppgaver kan like gjerne utføres av annet personale som av styrer.

Departementet går inn for en lovfesting av kravet om en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse i barnehagen. Dette er FFL helt enig i, men vi er imidlertid forundret over at departementet i sitt høringsnotat foreslår et alternativ A under § 18: Ledelse uten krav til utdanning eller beskrivelse av formell kompetanse. Vi er redde for at ordlyden "*barnehagen skal ha en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse*" kan så tvil om hvilken kompetanse som kreves for å sikre kvaliteten i barnehagen. Dette står i kontrast til departementets beskrivelse av at ønsket om å sikre kvalitet i barnehagen har vært en rettesnor i arbeidet med den nye loven.

Kvalitetsbegrepet lar seg ikke entydig definere. Flere rapporter fra prosjekter iverksatt som en del av kvalitetssatsingen i barnehagesektoren: Den gode barnehage (2001-2003), beskriver hvor

problematisk det er å utforme fullstendige definisjoner av barnehagekvalitet fordi det handler om valg av perspektiver. Disse valgene vil være preget av vårt syn på barndommen og våre grunnleggende oppfatninger av hva institusjoner for barn skal være. Det er dermed umulig å lage en definisjon av kvalitet som alle kan være enige i.

Vårt utgangspunkt er at barnehagen skal være en pedagogisk institusjon med et klart og tydelig mandat som bekreftelse på dette. For oss betyr dette at barneperspektivet må være framtrødende. Dette stiller krav til både planleggings- og vurderingsarbeidet i barnehagen som i sin tur krever en innsiktsfull didaktisk refleksjon. En didaktisk refleksjon i denne sammenhengen krever både faglig kunnskap og bevissthet om egne verdier og synet på barnet og barndommen.

Ledelsen i barnehagen må derfor ha pedagogisk skoleing som kan oppfylle disse krav. I dag er det førskolelærerutdanningen som står for utdanningen av personer som kan oppfylle våre krav til formell kompetanse.

Vi viser ellers til de beskrevne erfaringene fra Utviklingsprogrammet for barnehagene og kvalitetssatsingen "Den gode barnehagen" som viser at styreren har en svært viktig rolle i utviklings- og endringsarbeidet, og at slikt arbeid er av stor betydning for å opprettholde og utvikle barnehagens kvalitet.

Departementet foreslår videre at når barnehage og grunnskole er organisert som en mindre virksomhet, kan skolens rektor være daglig leder for barnehagen. FFL mener at utdanningskravet må opprettholdes og at den barnehagefaglige kompetansen sikres også i barnehagen.

FFL mener at vi må bort fra varige dispensasjoner fra utdanningskravet. Full barnehagedekning og flere utdannede førskolelærere vil før til at behovet for dispensasjoner blir mindre. Det bør likevel åpnes for midlertidige dispensasjoner fra utdanningskravet. Personer uten formell kompetanse bør bare ansettes for ett år om gangen.

Konklusjon

FFL går inn for alternativ B i lovutkastet med disse endringer:

- Begrepet "daglig leder" byttes ut med "styrer"
- Loven fastslår at styrer og pedagogisk leder i barnehagen skal ha førskolelærerutdanning
- Lovens tredje ledd om rektor som styrer i barnehagen beholdes om utdanningskravet opprettholdes og barnehagen er sikret barnehagefaglig kompetanse
- Dispensasjon fra utdanningskravet kan bare gis for ett år om gangen

§ 19. Barnehagens øvrige personale

Dagens lov stiller bare krav til at bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.

Vi vil også her vise til hva vi har skrevet om vårt syn på barnehagens mandat og oppgaver, synet på barndommen og barns utvikling. Vårt syn på kvalitet krever økt faglighet hos de voksne og systematisk planlegging og vurdering av arbeidet. Vi er enige med kvalitetsgruppens vurdering av at skal vi ta barns rett til medvirkning på alvor, så krever dette nærværende og kompetente voksne som har tid til å være i dialog med barna. Prosesskvalitet i barnehagen er i stor grad avhengig av de

ansattes kompetanse. Dette blir også bekreftet i rapporter fra prosjekter satt i gang som en del av kvalitetssatsingen i barnehagesektoren: Den gode barnehage (2001-2003). Vi er enige i kvalitetsgruppens vurdering av at ideelt sett bør alle som arbeider i barnehage ha formell kompetanse innen pedagogikk, estetiske fag eller andre områder som kan bidra til et godt miljø for omsorg og læring.

Norm for pedagogisk bemanning

Vi har forståelse for at det i en periode der det har vært mangel på førskolelærere har vært nødvendig med dispensasjon fra utdanningskravet. Når vi nå etter hvert får full barnehagedekning må kravet om formell kompetanse for arbeid i barnehage skjerpes. Vi foreslår derfor en felles bemanningsnorm på *minst* en førskolelærer per 7-9 barn når barna er under 3 år og per 14-18 barn når barna er over 3 år. Vi foreslår også å flytte bemanningsnormen fra forskrift til lov i samsvar med komiteens forslag i Innst. S. nr. 207 (1999-2000). Med dette håper vi å sikre at Norge minst kommer opp på nivå med de andre nordiske landene når det gjelder pedagogtetthet. Det er også god grunn til å tro at økt pedagogtetthet vil føre til større stabilitet blant personalet i barnehagen. Stabilitet blant personalet i barnehagen sammen med økt pedagogtetthet må betraktes som en viktig faktor i utviklingen av kvalitet.

Det er for øvrig grunn til å tro at om normen oppheves så vil barnegruppene øke som en følge av den dårlige kommuneøkonomien. Større barnegrupper vil gå ut over kvaliteten.

Når det gjelder dispensasjoner fra utdanningskravet viser vi til våre kommentarer til § 18.

Konklusjon

FFL går inn for alternativ B med følgende endringer:

- En bemanningsnorm på *minst* en førskolelærer per 7-9 barn når barna er under 3 år og per 14-18 barn når barna er over 3 år innarbeides i lovteksten
- Dispensasjon fra utdanningskravet kan bare gis for 1 år om gangen

Bestemmelser som mangler eller forslås opphevet

Øvings- og praksisopplæring

På tross av at tallet på barnehager øker mener FFL at det er viktig å opprettholde nåværende bestemmelse i Lov om barnehager § 24 der barnehageeier pålegges å stille barnehagen til disposisjon for øvingsopplæring for studenter i førskolelærerutdanning, og styrere og pedagogiske ledere er forpliktet til å veilede studenter i slik øvingsopplæring. Vi frykter at om nåværende § 24 oppheves kan dette føre til vanskeligheter for høgskolene i distriktene. Fortsatt er det slik at i distriktene må praksisopplæringen til dels foregå i barnehager lokalisert langt fra høgskolen. Et bortfall av pålegget om å stille barnehagen til disposisjon for øvingsopplæring kan påføre høgskolene store ekstra kostnader.

Vennlig hilsen
Jan Erik Wang
leder FFL